

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи
Олександр ГОЛОВКО
“15 вересня” 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правознавство

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**

Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Освітня програма **«Міжнародні відносини»**

Вид дисципліни **за вибором**

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2022 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“30” серпня 2022 року, протокол № 1.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Юрій ЛЕМІШКО, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Протокол від “26” серпня 2022 року № 1.

Завідувачка кафедри

Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Гарант освітньої програми «Міжнародні відносини» (бакалаврського) рівня

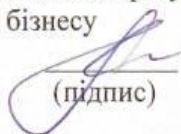
Євгенія СОЛОВИХ
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу

Протокол від “29” серпня 2022 року № 1.

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Правознавство» складена відповідно до програми підготовки **бакалавра** зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», освітня програма «Міжнародні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» є полягає у вивченні загальних закономірностей виникнення, розвитку та функціонування держави і права, система основних понять юриспруденції, а також у вивченні таких важливих питань, як структура, форми та механізми діяльності держави і права, співвідношення правових систем, сучасні політико-правові доктрини тощо.

1.2. Завдання навчальної дисципліни «Правознавство»

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	
Семестр	
4-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	год.
Лабораторні заняття	
- год.	год.
Самостійна робота	
56 год	
Індивідуальні завдання	

1.6. Заплановані результати навчання

Студенти повинні:

знати: основи провідних галузей права; базову юридичну термінологію; зміст основних положень нормативно-правових актів та інших джерел права; судову практику.

вміти: застосовувати норми різних галузей права на практиці; реалізовувати особисті суб'єктивні права та юридичні обов'язки; тлумачити основні правові поняття; аналізувати соціально-значимі проблеми та вирішувати їх у відповідності до норм чинного законодавства володіти: навичками роботи з текстами основних нормативно-правових актів, зокрема Конституції України, Цивільного кодексу України, Кодексу законів про працю України; навичками підготовки письмових документів, що мають правове значення; навичками обґрунтування і оцінювання правових рішень; навичками оцінки юридичних фактів; юридичною термінологією

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теорія держави

Основні теорії виникнення держави (теологічна, патріархальна, договірна, органічна, класова, психологічна і інші). Особливості виникнення держав у різних народів світу. Причини виникнення держави. Поняття і ознаки держави. Суверенітет держави і його співвідношення із суверенітетом народу і суверенітетом нації. Поняття й ознаки громадянського суспільства. Співвідношення громадянського суспільства й держави. Функції держави, як основні напрямки її діяльності. Внутрішні і зовнішні функції держави. Форма держави (форма державного правління, форма державного устрою, форма державного (політичного) режиму, як складові форми держави).

Механізм, апарат та орган держави. Принципи організації і діяльності державного апарату. Принцип розподілу влади як основний принцип організації органів державної влади на законодавчу, виконавчу й судову. Система стримувань й противаг.

Тема 2. Теорія права

Основні підходи до праворозуміння. Виникнення права. Поняття, ознаки принципи та функції права. Співвідношення права й економіки. Правове регулювання. Механізм правового регулювання суспільних відносин. Способи, методи, типи правового регулювання. Правова система. Система права, її складові. Норма права: поняття, ознаки, види. Структура норми права. Джерела права: нормативно-правовий акт, правовий прецедент, нормативно-правовий договір, правовий звичай, правова доктрина, релігійно-правова норма, міжнародно-правовий акт. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види. Поняття правовідносин. Характерні риси правовідносин. Об'єкт, суб'єкт та зміст, як складові правовідносин. Види правовідносин. Правова та правомірна поведінка. Правопорушення: поняття, ознаки і склад. Види правопорушень. Юридична відповідальність. Підстави та види юридичної відповідальності.

Тема 3. Конституційне право

Поняття, предмет та метод конституційного права України. Поняття, структура та види конституційно-правових відносин. Джерела конституційного права України. Конституція України – Основний закон держави. Сутність та види конституцій. Структура Конституції України 1996 р. Поняття конституційно-правових норм та її особливості. Конституційно-правове регулювання основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Співвідношення прав та обов'язків людини і громадянина. Класифікація прав й свобод людини і громадянина. Гарантії прав і свобод людини і громадянина. Механізм їх захисту. Вибори та референдум в Україні. Організація державної влади в Україні. Склад, структура та повноваження Верховної Ради України. Правовий статус народного депутата України. Президент України: його статус і повноваження. Система органів державної виконавчої влади в Україні. Кабінет Міністрів України – вищий орган в системі органів виконавчої влади. Центральні та місцеві органи виконавчої влади в Україні.

Тема 4. Цивільне право України. Загальна частина

Поняття цивільного права. Предмет та метод цивільно-правового регулювання. Функції та принципи цивільного права. Система цивільного права: підгалузі, інститути, тубінститути та цивільно-правові норми. Поняття та розподіл цивільно-правових норм. Акти цивільного законодавства. Поняття та елементи цивільних правовідносин. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність, дієздатність та деліктоздатність фізичної особи. Поняття, ознаки та види юридичних осіб. Правоздатність та дієздатність юридичних осіб: поняття, момент виникнення та припинення. Особисті

немайнові права: ознаки та основні види. Майнові права: поняття та види. Поняття і зміст права власності. Засоби набуття права власності та підстави його припинення.

Тема 5. Право інтелектуальної власності

Загальна характеристика права інтелектуальної власності. Поняття права інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному значеннях. Об'єкти права інтелектуальної власності, їх правовий захист. Особисті немайнові та майнові права суб'єктів права інтелектуальної власності. Суб'єкти виключних прав. Поняття та сутність порушення виключних прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Авторське право в об'єктивному та суб'єктивному значенні. Види об'єктів та суб'єктів авторських прав. Особисті немайнові та майнові права автора: поняття, види, виключення й обмеження прав авторів. Строки дії авторських прав. Суміжні права в об'єктивному та суб'єктивному значенні. Види суб'єктів суміжних прав. Особисті немайнові та майнові права суб'єктів суміжних прав: види, строк дії, правовий захист. Патентне право: поняття, суб'єкти й об'єкти. Умови патентоздатності. Поняття та види патентів. Особисті немайнові та майнові права винахідника й автора промислового зразка: види, строк дії, правовий захист.

Тема 6. Спадкове право

Поняття спадкового права. Спадкування: поняття та підстави, склад спадку. Поняття спадкодавців й спадкоємців. Визначення кола спадкоємців, які не мають права на спадкування. Відкриття спадщини: поняття, час та місце. Поняття та особливості спадкового договору. Виникнення, умови і порядок спадкування за заповітом. Поняття та загальні вимоги до форми заповіту. Право на обов'язкову долю у спадку. Поняття заповіту з умовою. Особливості заповідальних розпоряджень заповідача: підпризначення спадкоємця, заповідальний відказ, покладання визначених обов'язків на спадкоємців, встановлення сервітуту, призначення виконавця заповіту. Виникнення, умови і порядок спадкування за законом. Види черговості при спадкуванні за законом. Сутність спадкування за правом представлення.

Тема 7. Цивільне право України. Особлива частина.

Поняття зобов'язального права. Зобов'язання: поняття і структура. Підстави виникнення зобов'язань. Виконання зобов'язання: поняття та види (неустойка (штраф, пеня), порука, гарантія, завдаток, залог, притримання). Припинення зобов'язання. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язання. Зобов'язання, які виникають у зв'язку із передачею майна у власність. Загальна характеристика договорів купівлі-продажу (поставки, міни та ін.), договору дарування, договору ренти та договори довічного утримання (догляду). Зобов'язання, які виникають у зв'язку із передачею майна у користування. Загальна характеристика договорів найму (оренди) (прокату, земельної ділянки, транспортного засобу), договору лізингу, договору найму (оренди) житла, договір позички. Зобов'язання, які виникають у зв'язку з виконанням робіт та наданням послуг. Загальна характеристика договорів підряду, побутового підряду, договору про надання послуг, договору перевезення, транспортного експедирування, договору зберігання, договору поруки, договору комісії, договору управління майном. Види договорів про надання фінансових послуг.

Тема 8. Сімейне право України

Поняття та загальна характеристика сімейного права. Джерела сімейного права. Сімейний кодекс України – основне джерело сімейного права України. Договір та звичай як джерело сімейно-правових норм. Поняття та види сімейних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин. Здійснення сімейних прав та виконання

сімейних обов'язків. Захист сімейних прав та інтересів. Поняття шлюбу та його правова природа. Порядок вступу до шлюбу. Державна реєстрація шлюбу та її значення. Особисті немайнові та майнові правовідносини подружжя. Правовий режим майна подружжя. Шлюбний договір. Права та обов'язки подружжя по утриманню. Поняття та підстави припинення шлюбу. Загальні підстави виникнення прав і обов'язків батьків і дітей. Визначення походження дитини. Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків і дітей.

Тема 9. Господарське право України

Поняття та загальна характеристика господарського права України. Господарський кодекс України – основне джерело господарського права України. Господарська діяльність як предмет регулювання господарського права України. Основні види господарської діяльності: підприємництво та некомерційна господарська діяльність. Поняття та види господарських правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення господарських правовідносин. Суб'єкти господарювання. Підприємство як організаційна форма господарювання. Класифікація підприємств. Об'єднання підприємств. Господарські товариства: поняття та види (публічні та приватні акціонерні товариства, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства). Поняття та принципи підприємницької діяльності. Господарські договори: поняття та види. Особливості правового регулювання окремих видів господарської діяльності. Поняття і особливості господарсько-правової відповідальності. Господарське правопорушення як підстава господарсько-правової відповідальності.

Тема 10. Трудове право України

Поняття і загальна характеристика трудового права України. Кодекс законів про працю – основне джерело трудового права України. Поняття та види трудових правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин. Конституційне право на працю. Особливості права на працю неповнолітніх, жінок і молоді. Колективний договір: поняття, порядок укладення, зміст. Поняття, зміст та сторони трудового договору. Контракт як особлива форма трудового договору. Порядок прийняття на роботу. Поняття і загальна характеристика підстав припинення трудового договору. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи працівника, власника або уповноваженого ним органу. Правове регулювання робочого часу та його види. Час відпочинку і його види. Відпустка як вид відпочинку. Види відпусток за трудовим законодавством України. Оплата праці. Трудова дисципліна. Дисциплінарна відповідальність: поняття, ознаки, види та особливості. Поняття і види дисциплінарних стягнень, порядок їх накладення і зняття. Матеріальна відповідальність працівників: поняття, підстави, види.

Тема 11. Право соціального забезпечення України

Поняття соціального страхування і соціального забезпечення. Види соціального забезпечення.

Пенсійне забезпечення в Україні: поняття й система. Види пенсійних виплат і соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду України. Структура й повноваження Пенсійного фонду України.

Державна допомога малозабезпеченим сім'ям: порядок та розміри її отримання. Державна допомога сім'ям з дітьми: види, порядок та розміри її отримання. Юридичні гарантії права на охорону здоров'я. Конституційні гарантії охорони здоров'я населення. Основи законодавства про охорону здоров'я – основний законодавчий акт з питань охорони здоров'я людини.

Тема 12. Екологічне право України

Поняття та загальна характеристика екологічного права України. Джерела екологічного права України (Лісовий кодекс, Кодекс про надра, Водний кодекс, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» та інші). Правовідносини, які виникають з приводу використання природних ресурсів: поняття та підстави виникнення й припинення. Екологічні права і обов'язки громадян. Принципи охорони навколишнього природного середовища. Об'єкти державної охорони навколишнього природного середовища. Екологічна безпека як частина національної безпеки України. Екологічна експертиза: поняття, мета, суб'єкти й об'єкти. Види екологічної експертизи. Загальне і спеціальне використання природних ресурсів. Види природокористування. Права і обов'язки природокористувачів. Право власності на природні ресурси. Об'єкти права власності українського народу. Земля, води, надра, ліси як об'єкти правової охорони і використання.

Тема 13. Земельне право України

Поняття і загальна характеристика земельного права України. Земельний кодекс України – основне джерело земельного права України. Види земель в Україні. Право власності на землю: поняття і суб'єкти. Права та обов'язки власника земельної ділянки. Способи набуття права власності на землю. Користування землею: поняття, суб'єкти, види. Оренда землі. Права й обов'язки землекористувачів. Порядок передачі землі у власність та надання у користування. Підстави припинення права власності на землю (добровільна відмова, смерть власника, відчуження, звернення стягнення, конфіскація та інші). Перехід права власності на земельні ділянки: порядок, умови. Угода про перехід права власності на земельні ділянки: поняття та вимоги.

Правові засади плати за землю.

Тема 14. Адміністративне право України

Поняття й загальна характеристика адміністративного права України. Предмет та метод адміністративного права. Система адміністративного права України. Джерела адміністративного права. Кодекс про адміністративні правопорушення України як особливе джерело адміністративного права. Структура КпАП України. Адміністративно-правові відносини: поняття та специфіка. Структура адміністративно-правових відносин. Суб'єкти адміністративного права. Державне управління: сутність, форми, особливості. Сутність виконавчої влади. Поняття і методи державного управління. Загальна характеристика державної служби в Україні. Адміністративний примус як різновид державного примусу. Адміністративна відповідальність: поняття, ознаки, підстави. Адміністративний проступок: поняття, ознаки, види. Склад адміністративного проступку: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона. Загальні правила та строки притягнення до адміністративної відповідальності.

Тема 15. Кримінальне право України. Загальна частина

Поняття і загальна характеристика кримінального права України. Джерела кримінального права України. Загальна характеристика Кримінального кодексу України. Принцип дії кримінального закону у просторі, у часі та за колом осіб. Поняття злочину і його ознаки. Види злочинів. Відмінність злочину від інших правопорушень. Поняття і значення складу злочину. Елементи складу злочину: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Стадії злочину: готування до злочину, замах на злочин, закінчений злочин. Матеріальний, формальний та усічений склад злочину. Неосудність: поняття, медичний та юридичний критерії. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця. Співучасть у злочині. Поняття, ознаки та підстави кримінальної відповідальності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теорія держави	7	2	2			3						
Тема 2. Теорія права	7	2	2			3						
Тема 3. Конституційне право	8	2	2			4						
Тема 4. Цивільне право України. Загальна частина	8	2	2			4						
Тема 5. Право інтелектуальної власності	8	2	2			4						
Тема 6. Спадкове право	8	2	2			4						
Тема 7. Цивільне право України. Особлива частина.	10	3	3			4						
Тема 8. Сімейне право України	7	2	2			3						
Тема 9. Господарське право України	8	2	2			4						
Тема 10. Трудове право України	8	2	2			4						
Тема 11. Право соціального забезпечення України	7	2	2			3						
Тема 12. Екологічне право України	8	2	2			4						
Тема 13. Земельне право України	8	2	2			4						
Тема 14. Адміністративне право України	8	2	2			4						
Тема 15. Кримінальне право України. Загальна частина	10	3	3			4						

Усього годин	120	32	32			56						
---------------------	-----	----	----	--	--	----	--	--	--	--	--	--

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теорія держави	2
2	Тема 2. Теорія права	2
3	Тема 3. Конституційне право	2
4	Тема 4. Цивільне право України. Загальна частина	2
5	Тема 5. Право інтелектуальної власності	2
6	Тема 6. Спадкове право	2
7	Тема 7. Цивільне право України. Особлива частина	3
8	Тема 8. Сімейне право України	2
9	Тема 9. Господарське право України	2
10	Тема 10. Трудове право України	2
11	Тема 11. Право соціального забезпечення України	2
12	Тема 12. Екологічне право України	2
13	Тема 13. Земельне право України	2
14	Тема 14. Адміністративне право України	2
15	Тема 15. Кримінальне право України. Загальна частина	3
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Теорія держави Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	3
2	Тема 2. Теорія права Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	3
3	Тема 3. Конституційне право Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
4	Тема 4. Цивільне право України. Загальна частина Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
5	Тема 5. Право інтелектуальної власності відповідальність. Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4

6	Тема 6. Спадкове право Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
7	Тема 7. Цивільне право України Особлива частина Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
8	Тема 8. Сімейне право України Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	3
9	Тема 9. Господарське право України Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
10	Тема 10. Трудове право України Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
11	Тема 11. Право соціального забезпечення України Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	3
12	Тема 12. Екологічне право України Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
13	Тема 13. Земельне право України Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
14	Тема 14. Адміністративне право України Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
15	Тема 15. Кримінальне право України. Загальна частина Опрацювання навчальної літератури, нормативних актів, аналіз періодичних видань, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів, доповідей, презентацій, есе	4
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Правознавство» застосовуються наступні 3 групи методів навчання

1. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності – це вербальні методи і сприймання навчальної інформації (розповідь, лекція), наочні (ілюстрація, презентація), практичні (виконання групових та індивідуальних завдань)
2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності – застосування дискусій
3. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

В межах самостійної роботи передбачається робота з джерелами і літературою, робота з методичними матеріалами, робота з інтернет-джерелами, виконання творчих завдань.

При вивченні курсу активно використовуються інтерактивні методи (при проведенні лекцій та практичних занять) та проблемно-пошукові методи навчання (як при проведенні аудиторних занять, так і при організації самостійної роботи здобувачів).

8. Методи контролю

При вивченні кожної теми проводиться поточний контроль у формі усного опитування, виступів здобувачів та тестового контролю із заздалегідь визначених питань.

Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та семінарських заняттях, що включає систематичність їх відвідування, здатність здобувача засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, навички творчо підходити до вирішення поставлених завдань, активність роботи на семінарських заняттях, рівень знань за результатами опитування на семінарських заняттях, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань.

За виступ на семінарському занятті здобувач може отримати від 1 (доповнення, уточнення після відповіді або виступу іншого здобувача) до 4 (розгорнутий аналіз питання із залученням даних наукових статей, монографій, статистичних даних, схем, тощо) балів.

Загальна максимальна сума балів за роботу в семестрі складає 60 балів

КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Усне опитування / навчальна дискусія за питаннями практичного заняття	Висока активність здобувача на практичному занятті, демонстрація засвоєння повного обсягу матеріалу теми, ознайомлення із запропонованими джерелами, уміння робити висновки	2
	Активність здобувача на практичному занятті, демонстрація засвоєння повного обсягу матеріалу теми, ознайомлення із запропонованими джерелами, уміння робити висновки, але здобувач припустився окремих помилок.	1
Тестування за питаннями практичного	За кожною темою, де передбачено тестування, пропонується 10 тестових питань закритого типу з однією правильною відповіддю. Правильна відповідь на 1 питання	0,1–1

заняття	оцінюється в 0,1 бала.	
Навчальна дискусія за результатами аналізу науковою статтею / міжнародними правовими актами	Висока активність здобувача на практичному занятті, демонстрація ознайомлення із запропонованим матеріалом, уміння мислити аналітично, формувати та виражати своє ставлення до предмета дискусії, робити висновки.	2
	Активність здобувача на практичному занятті, демонстрація ознайомлення із запропонованим матеріалом, уміння мислити аналітично, формувати та виражати своє ставлення до предмета дискусії, робити висновки, але здобувач припустився окремих помилок.	1
Підготовка та захист презентацій доповідей	Змістовна відповідність презентації доповіді запропонованій темі та її повне розкриття, формальна відповідність методичним рекомендаціям до підготовки презентацій доповідей демонстрація засвоєння знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати на практиці при виконанні та захисті презентації доповіді, вміння робити висновки, обґрунтовувати власну позицію.	2
	Змістовна відповідність презентації доповіді запропонованій темі та її розкриття, окремі вади формальної відповідності методичним рекомендаціям до підготовки презентацій доповідей демонстрація засвоєння знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати на практиці при виконанні та захисті презентації доповіді, вміння робити висновки.	1
Перевірка складання логіко-структурної схеми	Відповідність схеми запропонованій темі, повнота використання матеріалу за темою схеми, наявність логіко-структурних зв'язків між елементами схеми, демонстрація засвоєння знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати.	1
Виконання та захист творчого завдання (есе)	Змістовна відповідність есе обраній темі та її повне розкриття, формальна відповідність методичним рекомендаціям до підготовки есе, демонстрація систематизованих та глибоких знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати на практиці при виконанні та захисті есе, вміння грамотно інтерпретувати одержані результати на рівні творчого використання, вміння робити висновки, демонстрація ознайомлення із запропонованими джерелами.	3
	Змістовна відповідність есе обраній темі та її розкриття, окремі несуттєві вади формальної відповідності методичним рекомендаціям до підготовки есе, демонстрація систематизованих знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати на практиці при виконанні та захисті есе, вміння грамотно інтерпретувати одержані результати на рівні творчого використання, вміння робити висновки, демонстрація ознайомлення із окремими запропонованими джерелами.	2
	Змістовна відповідність есе обраній темі та її неповне розкриття, окремі суттєві вади формальної відповідності методичним рекомендаціям до підготовки есе,	1

	демонстрація знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати на практиці при виконанні та захисті есе, вміння інтерпретувати одержані результати на рівні творчого використання, вміння робити висновки, демонстрація ознайомлення із окремими запропонованими джерелами.	
Перевірка групової роботи з підготовки питань до колоквиуму	Демонстрація систематизованих та глибоких знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати на практиці при підготовці питань для колоквиуму, демонстрація ознайомлення та роботи із запропонованими джерелами, творчий підхід до підготовки питань.	2
	Демонстрація базових знань програмного матеріалу та умінь їх застосовувати на практиці при підготовці питань для колоквиуму, демонстрація ознайомлення та роботи з окремими запропонованими джерелами.	1
Колоквиум	Висока активність здобувача на практичному занятті, демонстрація засвоєння повного обсягу матеріалу теми, ознайомлення із запропонованими джерелами, вміння робити висновки.	3
	Активність здобувача на практичному занятті, демонстрація засвоєння повного обсягу матеріалу теми, ознайомлення із більшістю запропонованих джерел, вміння робити висновки, але здобувач припустився окремих несуттєвих помилок.	2
	Активність здобувача на практичному занятті, демонстрація засвоєння матеріалу навчальної дисципліни, ознайомлення із окремими запропонованими джерелами, вміння робити висновки, але здобувач припустився окремих суттєвих помилок.	1

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувача. Він проводиться у письмовій формі у вигляді семестрового заліку (за дворівневою шкалою оцінювання) в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Критерії оцінювання залікової роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
35-40	Здобувач цілком і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
29-34	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив усі питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.

18-28	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
10-17	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-9	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

За бажанням здобувач має можливість обрати тестову форму залікового білета (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти залік в тестовій формі (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Правознавство».

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання															Разом	Залік	Сума
Робота на семінарських заняттях																	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	60	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	Добре
50-69	Задовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Аномалії в цивільному праві України : Навч.-практ. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. / за заг. ред. Р. А. Майданика. К. : Юстиніан, 2010. 1008 с. (Серія «Аномалії цивільного права»).
2. Битяк Ю. П. Адміністративне право України : Підручник. К. : Юрінком Інтер, 2005. 602 с.
3. Брагинский М. И. Договорное право. Кн. 1 : Общие положения / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. 2-е изд., завод 6-й (стереотип). М. : Статут, 2003. 795 с.
4. Брагинский М. И. Договорное право. Кн. 3 : Договоры о выполнении работ и оказании услуг / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. 2-е изд., завод 6-й (стереотип). М. : Статут, 2003. 1054 с.
5. Дмитренко І. А. Екологічне право України : підруч. 2-ге вид. перероб. К., 2006. 352 с.
6. Дрожжина А. Основи правознавства : Наочний довідник. К., 2006. 120 с.
7. Господарське право : Навч. посіб. / Жук Л. А., Жук І. Л., Неживець О. М. К. : Кондор, 2003. 400 с.
8. Гражданский процесс Украины (лекции) : Учебное пособие. Харьков: Издатель ФЛП Вапнярчук Н. Н., 2009. 328 с.
9. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; відп. ред. Я. М. Шевченко. К. : Ін Юре, 2009. 952 с.
10. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков та інші; За ред. В. В. Копейчикова. К. : Юрінком Інтер, 1999. 320 с.
11. Земельне право України : Підруч. / За заг. ред. Погрібного О. О. К., 2003. 448 с.
12. Канзафарова І. С. Теорія цивільно-правової відповідальності : монографія. О. : Астропринт, 2006. 261 с.
13. Кримінальне право України : Загальна частина : Підруч. / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.. / За ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 2-ге вид., перероб. і доп. К., 2005. 480 с.
14. Основи правознавства України : Навчальний посібник / Ківалов С. В., Музиченко П. П., Крестовська Н. М., Крижанівський А. Ф. – 11-е вид., доп. та перероб. Х. : Одісей, 2012. 400 с.
15. Правознавство : Підруч. / Берлач А.І., Карпенко Д. О., Ковальський В. С., Колодій А. М., Олійник А. Ю., Підопригора О. О. / За ред. Копейчикова В. В., Колодія А. М. К. : Юрінком Інтер, 2005. 752 с.

Нормативно-правові акти:

1. Водний кодекс України : Закон України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
2. Декларація про державний суверенітет України : затверджена постановою на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18 22. Ст. 144.
4. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
5. Кодекс законів про працю Української РСР: затв. Верховною Радою УРСР від 10.12.1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УСРС. 1984. № 51. Ст. 1122.
7. Кодекс України про надра : Закон України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР //

Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.

8. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

9. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.

10. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // www.rada.gov.ua.

11. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики: наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва, Міністерства охорони здоров'я України від 16.02.2001 р. № 38/63, зареєстр. в Міністерстві юстиції України 02.03.2001 р. за № 189/5380. URL: <http://rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0189-01>.

12. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-III // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 17. Ст. 99.

13. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4. Ст. 19.

14. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536.

15. Положення про Пенсійний фонд України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 384/2011 // www.rada.gov.ua.